

Kontentan: Hur styr man hållbarhetsarbetet i en skör demokrati?

Väljer du ibland att inte säga vad du tycker av rädsla för att skapa en dålig stämning? Kanske undviker du ämnen som politik, klimatförändringar, olika livsstilar eller värderingar. Du kanske heller inte vågar kritisera oegentligheter inom den egna organisationens av rädsla för repressalier. Vad betyder tystnad för hållbarhetsarbetet, då vi har ett ansvar för hela värdekedjan, och vad kan vi göra åt det? Detta lyfte våra tre talare på Uppsala:2030 den 5 maj 2024.

Det öppna samhället

Sten Widmalm, professor i statsvetenskap vid statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.

Vissa menar att demokratin kan pausas på grund av miljöproblem, kriminalitet eller pandemi. En knapp majoritet av människor väljer säkerhet före frihet, och detta kan underminera demokratin. Demokratin är svår att få tillbaka om man en gång har gett bort den.

Politisk tolerans: En undersökning visar att människor anser att grupper som man direkt ogillar inte borde få använda sig av vår demokratiska rätt till yttrandefrihet. 21% anser att dessa grupper inte borde få uttrycka sina åsikter i tal och skrift. 34% anser att de inte borde få ha rätt att demonstrera. 64% anser att representanter för dessa grupper inte borde få bli statsminister, även om de är folkvalda.

Demokratis grund: "Jag ogillar vad du säger, men jag är beredd att gå i döden för din rättighet att säga det". Citatet har tillskrivits Voltaire, men är formulerat av Evelyn Beatrice Hall i en bok för ca 100 år sedan.

Själv censur: Utövas själv censur av artighet och social kompetens? I Sverige finns det i princip ett hundra procentigt stöd för yttrandefrihet. Trots det anser drygt 50% att de i dagens politiska klimat inte öppet kan uttrycka sina åsikter. 79% censurerar sig själva i sociala medier, 55% på sin arbetsplats, 53% i skolan/universitetet, 32% i nära sociala sammanhang. I alla sammanhang var det tydligt att invandring och integration var det ämne överlagset flest undvek. En effekt av att ha för många normer, på t.ex en arbetsplats, kan vara att det öppnar upp för godtycke, en känsla av att vad man än gör så gör man fel.

Cancelkultur: Med canceling menas att någon bryter mot en norm och människor reagerar mot detta genom att försöka tysta den som utpekats som skyldig för normbrottet.

En cancelkultur uppstår då cancelingar betraktas som legitima och den cancelerade blir rättslös. Att dessa kulturer uppstår faller tillbaka på ledarskapet.

Det finns exempel på canceling inom akademien som övervägande berör integration, rasism och genus.

Sociala medier skapar en dålig samtalsmiljö som ger plats för drev, eftersom det inte finns någon redaktör emellan, och där blir själv censuren störst.

Slutsats: Öppenhet är viktigt för demokratin. Om det finns utrymme i ett system att säga emot blir det stabilt och skapar lojalitet. Motsatsen, att hindra olik tänkare och införa diktatur, skapar krig.

[Läs mer på nästa sida >>](#)

Pia Anderson är moderator och grundare av Uppsala:2030.

UPPSALA:2030

Vi affärsutvecklar för en hållbar framtid.

Uppsala:2030

info@uppsala2030.com | www.uppsala2030.com

Kultur äter strategier till frukost – Vikten av ett bra visselblåsarsystem Elsa Malmqvist, advokat Lindahl Advokatbyrå

Hela 64% gör ingenting då de stöter på något som är oetiskt eller olagligt. De trodde inte att de skulle kunna göra någon skillnad genom att rapportera oegentligheten. Därför är det viktigt med ett bra visselblåsarsystem.

Missförhållanden upptäcks till 43% genom tips och där är hälften av tipsarna anställda i organisationen. En organisation som är tränade och har en kultur som uppmuntrar till visselblåsning får 67% fler tips jämfört med otränad organisation som får 34%.

Företag med fler än 50 anställda har skyldighet att inrätta ett visselblåsarsystem. Visselblåsarsystemet gör det möjligt för anställda att kunna tipsa om oegentligheter utan att få repressalier.

Slutsats: Ta tillfället i akt att arbeta med kulturen vid implementeringen av visselblåsarfunktion för att öka riskmedvetenheten och säkerställa internt och externt förtroende.

Om källskydd och meddelarfriheten Johanna Odlander, chefredaktör, vd och ansvarig utgivare på Upsala Nya Tidning

Ett tips kom in till redaktionen på Upsala Nya Tidning om att allt inte stod rätt till med den erkända organisationen TRIS (Tjejers rätt i samhället) som drevs av två högt aktade personer. UNT granskade organisationen TRIS ur många olika perspektiv innan de kunde publicera en artikel.

Tipset kom från en kvinna som stod organisationen nära och som berättade om de ekonomiska vinster som lyftes ur den ideella organisationen till ett aktiebolag som kvinnorna drev.

Meddelandefriheten gäller för alla och är en säkerhetsventil. Den omfattar rätten att lämna uppgifter och information till en journalist i syfte att de ska publiceras.

Uppgifter som omfattas av –sekretess får lämnas muntligt. Men man får inte lämna ut fysiska sekretessbelagda handlingar. Uppgifter som är kvalificerad sekretess, exempelvis känsliga uppgifter om hälsa och sjukvård eller rikets säkerhet, får inte lämnas ut alls.

Offentliganställda har ett starkare skydd. Arbetsgivaren får inte efterforska vem som lämnat uppgifter (efterforskningsförbudet). Och inte heller straffa den som lämnat uppgifterna (repressalieförbudet). Detta gäller även privata verksamheter som är offentligt finansierade (tex skola, vård, omsorg).

Privatanställda skyddas inte av efterforskningsförbudet och arbetsgivaren får försöka ta reda på vem som läckt.

Källskydd och tystnadsplikt. Du har rätt att vara anonym om du lämnar ut uppgifter. Journalisten får inte avslöja källan, gäller livet ut. Det är straffbart för den som tagit emot en sådan uppgift att avslöja källan.

Källor/visselblåsare är ovärderliga för demokratin. Drivs ofta av stort rättvisepatos och visar stort mod.

Slutsats: Företag som hamnar i media på grund av oegentligheter bör 1) Svara när media tar kontakt. 2) Vara ärliga. 3)Ta action för att lösa problemen.

Se föreläsningarna på www.uppsala2030.com/ föreläsningar